

МѢСЕЧНО ИЛЛЮСТРОВАНО РЕЛИГИОЗНО СПИСАНИЕ.

Год. VIII.

Декемврий 1899.

Брой 12.

Отживѣла ли е Религията?

На този въпросъ безвѣрниците, а особено всезнаещитѣ социалисти у насъ отговарятъ съ най-положителна увѣреностъ утвърдително. За тѣхъ това се види тъй ясно, щото, тѣ се чудятъ какъ е възможно въ днешния просветенъ вѣкъ, *вѣка на науката*, както тѣ обичатъ да го наричатъ, да защитава челоуѣкъ Християнската религия, която, споредъ тѣхъ, е отживѣла. „Ученията на Християнската религия не почиватъ върху никаква научна основа“ *) се провикватъ нашитѣ социалисти, „т. е., че тѣ не сж плодъ на научни издирвания, а сж плодъ на наивна вѣра“ и т. н. Като четемъ такива крайно дързки твърдения на социалиститѣ, у насъ се възбужда и смѣхъ и съжаление—смѣхъ, защото подобни твърдения прѣдъ видъ на факта, че необходимостта на религията се е признавала и сега се признава отъ най-великитѣ умове, не заслужватъ друго освѣнъ усмиване, а съжаление, защото този, който има очи, *и не иска да види*, е наистина достоеиъ за съжаление. Споредъ социалиститѣ „църквата до сега е искала само вѣра безъ по-нататъшни разсжждения, науката, обаче, иска знание основано върху факти и доказателства, които могатъ да се провѣрятъ.“ и отъ тукъ тѣ готовно заключаватъ, че отпадѣтътъ на религията се дължѣтъ на самата

религия, която се споредъ тѣхъ (социалиститѣ), прѣставала да задоволява всичкитѣ духовни нужди на съвременния челоуѣкъ. Едно отъ дитѣ, или социалиститѣ нѣматъ никакво понятие за Християнската религия, или, ако го иматъ, тѣ умишлено го изкривяватъ.

Макаръ и да сме увѣрени, че горнитѣ твърдения на социалиститѣ се опровергаватъ сами по себе си, пакъ понеже измежду нашитѣ млади има много *наивни*, които лесно се заблуждаватъ отъ подобни лъжливи учения, не ще да е излишно да ги разгледаме накжсо.

1. „Църквата до сега искала вѣра безъ по-нататъшни разсжждения.“ Истина е, че Християнската Черква проповѣдва вѣра въ Христа като единичко условие за спасение на основание на ясното учение Христово: „Който повѣрува и се кръсти спасенъ ще бжде, а който не повѣрува ще бжде осжденъ.“ Спасението не се дава на сила. Прѣди да го попроси, челоуѣкъ трѣбва дълбоко да почувствува нуждата си отъ него, и когато я тъй почувствува, то естествено е да проси спасение *сз вѣра*. Какво иска да каже редакторътъ на „Работнически Вѣстникъ“ съ думитѣ „безъ по-нататъшни разсжждения“ трудно е да се разбере. По всѣка вѣроятностъ той иска да каже, че вѣрата, която Черквата искала не е нищо друго освѣиъ слѣпа вѣра „безъ по-нататъшни разсжждения.“ Тази е една отъ изтърканитѣ фрази на безвѣрниците.

*) Вижъ „Работнически Вѣстникъ“, брой 9.

цитѣ, която нѣма нужда отъ опровержение. Ние питаеме редактора на „Работн. Вѣстникъ“ какви „по-нататѣшни разсѣждения“ му сѣхъ потребни слѣдъ като се увѣри, че Либкнехтъ и Бебелъ, като водители на социалъ-демократическата партия, заслужаваатъ пълното му довѣрие или вѣра? Разсѣжденията сѣхъ потребни *прѣди* акта на вѣрата, а не слѣдъ този актъ. Тѣй напримѣръ, ако чловѣкъ се съмнѣва въ божеството на Исуса Христа и въ притезанията му като Спасителъ, „който може съвршено да спасе всички, които чрѣзъ вѣра приходятъ при Него,“ той е длъженъ искрено, често и безпристрастно да обсъди този въпросъ. Християнската Черква не само не запрѣщава, но настоява на такова изпитване и разсѣждане. Самъ Христосъ казва: „Изпитайте Писанията.“ И Апостолъ Павелъ, който е билъ ученъ чловѣкъ, казва: „Всичко изпитвайте, доброто дръжте“ (1 Солун. 5; 21).

2. „Науката иска знание, основано върху факти и доказателства, които могатъ да се провѣрятъ.“ Съ тѣзи думи редакторътъ на *Работн. Вѣстникъ* дава да се разбере, че науката стои много по-високо отъ Християнската религия, защото послѣдната „искала вѣра безъ по-нататѣшни разсѣждения,“ а науката искала знание. Горкиятъ, като самъ не знае, мисли, че и другитѣ не знаятъ въ що се състои Християнската религия, която съдържа най хубавото знание, *основано и то върху факти и доказателства, които могатъ да се провѣрятъ.* Християнската религия ни учи, *че сме грѣшници и че Христосъ е единичниятъ Спасителъ, който спасява отъ грѣхъ.* Тукъ има единъ прѣваженъ фактъ, фактътъ *че Исусъ Христосъ може съвршено да спасе отъ грѣхъ.* Този фактъ подлежи на провѣрка. Прѣзъ послѣднитѣ близу 1900 години, този фактъ се е провѣрявалъ отъ хиляди и милиони грѣшници. Ни единъ грѣшникъ не е оставалъ излъганъ. Опитността на всички спасени грѣшници е тази: „Възведе ме изъ рова на погибелъта, изъ тинята и кала, и постави на камъкъ нозѣтъ ми; утвърди стѣпкитѣ ми, и тури въ устата ми пѣсень нова, пѣние Богу нашему“ (Пс. 40; 2, 3.) и пакъ: „Слѣпъ бѣхъ, а сега видя.“ Апостолъ Павелъ, като говори въ първото си послание къмъ Коринтянитѣ и казва, че „нито крадцитѣ, ни лихоимцитѣ, нито пияницитѣ, нито хулителитѣ, нито грабителитѣ нѣма да наслѣдятъ цар-

ството Божие,“ прибавя: „и отъ васъ нѣкои бѣхте таквизи; но *измийте се, но осветихте се, но оправдахте се въ името на Господа Исуса и съ Духа на Бога нашего.*“ (1 Кор. 6; 10, 11). И Давидъ казва: „Вкусѣте и виждете, че е благъ Господъ.“ (Пс. 34; 8). Ние съвѣтваме редактора на *Работн. Вѣстникъ* и всичкитѣ му съмишленици да провѣрятъ и тѣ този фактъ, че *Господъ Исусъ Христосъ може съвршено да спасе всички, които чрѣзъ вѣра дохождатъ при Него;*“ ако ли той ни отговори, че не иска, тогазъ, като честенъ чловѣкъ нека признае че не знае нищо за Християнската религия и че слѣдователно не е компетентенъ да се произнася, че тази религия била отживѣла.

Сцени изъ Римската Трагедия.

IV. Убийството на Агрипина

(Продължение).

На единъ хубавъ заливъ на западъ отъ Неаполъ бѣше разположенъ градътъ Байе. Той бѣше любимото мѣстожителство на богатитѣ Римляни, чиито мряморни и пищни вили сѣхъ се подавали на всѣкадѣ изъ зеленитата на онази прѣкрасна мѣстность. По причина на банитѣ му и на минералнитѣ му води градътъ е билъ знаменитъ изъ цѣла Италия и се надварвалъ по привлекателность съ съседния градъ Помпен, що е владѣялъ друга гледка на онзи омаятеленъ край, дѣто е вѣялъ такъвъ сладостенъ въздухъ, що е правялъ самото съществуване удоволствие. Верѣдъ тази плѣнителна сцена Неронъ си построи палатъ, пѣленъ съ всичко, що природата и изкуството можаха да допавятъ за да задоволятъ и най-взискателния вкусъ. Градини блѣстящи съ богатитѣ топли патрове съ южеиъ разцвѣтъ и разхубавени отъ езера, хаузи за риби, тераци, засѣнени пѣтеки и рѣдки статуи, надварваха се съ собственото очарование на природата.

На тази прѣкрасна мѣстность бѣше отишелъ императорътъ за да тържествува годишния празникъ въ честь на Минерва, който празникъ траялъ петъ деня. Случаятъ доставялъ извънредни улеснения за изпълнение на омразното му дѣло, тѣй като посрѣдъ общитѣ увеселения дори и обикновеното благоразумие би билъ чловѣкъ нѣкакъ наклоненъ да забрави. Съобразно

съ това той изпрати на майка си писмо написано съ думи на синовна любовъ, и пълно съ увѣреніе за искреното му желание за примирение, за удостовѣреніе на което той я канеше на баккета, който щѣше да се държи въ нейна честъ.

Агрипина, далечъ много хитра за да се помами отъ подобно прѣдложение, помисли при все това, че ще бѣде благоразумно да се пристори, че вѣрва въ искреността му, и тръгна за Байе. Тамъ тя бѣ посрѣщната отъ самия императоръ съ всѣки знакъ на любовъ и отведена на празненството.

Като се прѣдстави прѣдъ очитѣ ѱ блѣска на сцената, кой може да се чуди, дѣто дори и нейното подозрение се приспа, защото този блѣсъкъ бѣше такъвъ, щото не се е надминавалъ дори и отъ днешния луксъ. На сѣдалища отъ слонова костъ напѣстрени съ злато и постлани съ пищии покривки стоятъ облѣгнати най-богатитѣ и най-благороднитѣ на империята, сами облѣчени съ мантии, чието великолѣпие не може да се опише и увѣнчани съ цвѣтни гирланди. Цвѣтя има и по златнитѣ и сребърни чаши, много отъ тѣхъ украсени и съ скъпоцѣнни камъни, въ които чаши ще се излива прочутото Фалирийско вино. На онѣзи трапези сѣ сложени ястия, отъ продуктитѣ изъ всѣка страна. Роби, избрани по своята хубостъ и богато облѣчени, вършатъ всѣка прислуга. Свѣтлината отъ стотини свѣтилници увеличава блѣска на много безцѣнни камъне както и на Тирскитѣ багреници. Приятна и сладка музика скоро се чула и изпълнила салона на пиrowането, за да допълни заплѣняването на чувствата. Кой може да бѣде толкозъ стоиченъ, щото да се противи на омайването?

Неронъ поставя майка си до себе си и я забавлява съ веселъ и шеговитъ разговоръ, който постепенно става по-сдържанъ и най-послѣ отстѣпва на една сериозностъ, която не могатъ да прѣмахнатъ всичката веселба и музика, до като достигнатъ до края си часоветѣ на пиrowането, продължени ако и да сѣ били, и прѣстане да се чува послѣдното шумно акламиране, всрѣдъ което сѣ пили за здравieto на майката на императора, и той я вижда като става за да тръгне на онова пѣтуване, което той знае че ще бѣде послѣдното ѱ пѣтуване. Тогазъ, брутализиранъ (вскотенъ) що е отъ порока,

пакъ не може да не остави да се чуе гласътъ на природата, той се държи о опазн майка, която заради него се бѣше изложила на толкова опасности и прѣстѣпления и като че не иска да я пусне. Този е послѣдниятъ пѣтъ, дѣто той вижда фамилярното лице, което щѣше скоро да стане студено въ смъртъ.

Послѣдното цѣлование се размѣнява, и Агрипина, обрадвана отъ прѣдполагаемото възвръщане любовта на сина ѱ, заминува за да влѣзе въ триполичната галера приготвена за нейния ескортъ. Блѣстяща съ всѣка слава на единъ царски корабъ, тази галера се люлѣеше на езерото и чакаше идването ѱ. Въ богато украсената ѱ прѣдня частъ, платната ѱ отъ шарена коприна, окичената ѱ съ гирланди задня частъ, отъ която се развѣвало царското знаме, тя би била разположена да намѣри и други ручателства за желанието на сина ѱ да почете майка си.

Нощта бѣше тиха и прѣкрасна, и съ звѣздитѣ свѣтло блѣщящи отъ небето галерата отплавала. Агрипина стояла облѣгната на ковертата, хладниятъ вечеренъ вѣтрецъ вѣялъ по бузитѣ ѱ покрити още отъ руменината на лъжливата радостъ. До нея колѣничала робинята ѱ, която съ прислугата си още повече придавала на оная лъжлива веселба. Внезапно, слѣдъ като бѣха изплували кратко разстояние, падналъ съ трясъкъ балдахинътъ, подъ който стояла Агрипина, като билъ натоваренъ съ олово. Една отъ робинитѣ била убита, но сама тя била избавена. Онѣзи отъ матрозитѣ, които не знаели тайната, много се уплашили отъ прѣдполагаемата бѣда, и не оставали съучастницитѣ въ комплота да турятъ въ дѣйствие оригиналния си планъ. Послѣднитѣ сполучили, обаче, да потопятъ кораба. Въ крайната си опасностъ Агрипина успѣла да запази своето присѣствие духа, и като се въздържала отъ да издава викове за помощъ, избѣгнала участъта, що сполѣтила прислужницата ѱ, която вѣрвайки, че ще си осигури помощъ, ако се прогласи майка на императора, била убита отъ ударъ отъ най-първитѣ орѣжия, що можали да хвататъ брутални рѣцѣ.

Агрипина, ако и ранена, плавала до катъ била избавена отъ пѣколко ладии, които я отвезли до назначението ѱ. Пристигнала тамъ, тя обмислила цѣлото течение на събитията и не останало вече никакво съмнѣние въ ума ѱ за хитроскроения отъ прѣда-

телството на сина ѝ планъ. Едничкиятъ ѝ шансъ за безопасностъ сега състоялъ въ това, тя да се прѣстори, че не знае нищо за негова атентатъ на живота ѝ. Съобразно съ това тя изпратила вѣститель, който да го увѣдоми за станалото злощастие, и да го помолѣ, въпрѣки живото участие, що той трѣбва да зима за безопасността на майка си, да отложи посѣщението си, до като се тя посвземе отъ слѣдствията на бѣдата.

Неронъ, обаче, не искаше да се мами. Извѣстието за несполуката на хитроскрое-ния му планъ той бѣше вече получилъ, и такъвъ страхъ го обвзелъ, щото той оч-кавалъ да чуе, че оскърбената жена отишла при сената и го обадила тамъ като авторъ на скроеното за нея убийство. Ако да бѣше притѣжавалъ и най-малкъ остатъкъ отъ природна любовъ, то извѣстието на майка му въ онзи случай, щѣше навѣрно да го разпали; но той бѣше отишелъ много надалечъ за да се повърне, и като повикалъ освободения си робъ, чиято несполука да извърше убийственото дѣло, бѣше турѣла въ опасностъ живота му, той му обѣщавалъ голѣма награда само веднага да го отърве отъ страшната неприятелка.

Нѣмаше време за губене; извѣстието за ко-рабкрушението бѣше се прѣснало, и мно-жества се стичали на мѣстото на злоща-стието, на което развълиувано падаше свѣт-лината на машалитѣ. Чуваха се громки из-ражения на съчувствие и съжаление, като се разнасялъ отъ уста на уста разказътъ за прѣмеждието на Агрипина. Само единъ часъ прѣди това тя бѣше излѣзла посрѣдъ акламирация изъ залата на пированнето за да бѣде тѣй доведена лице съ лице съ смъртта. Не е чудно, че екнали радостнитѣ имъ викове, като чули за избавлението ѝ, но онѣзи знакове на лоялностъ скоро били прѣкъснати отъ войниците на императора, които разпрѣснали множествата и спрѣли демонстрациитѣ имъ.

Между това, сама въ мрачно освѣтлената ѝ стая, съ една само робиня, сѣди Агри-пина и загрижено очаква извѣстие отъ сина си. Вѣстительтъ, когото бѣше изпратила, не се бѣше върналъ, и страхъ я обзема, като се изминуватъ злокобнитѣ часове. Напрѣ-гнатото ѝ ухо, обаче, сега е уловило набли-жающия шумъ отъ борба и вълнение. Сжщо и прислужницата ѝ го е чула, и въ страха

си става за да излѣзе безъ да гледа на жа-ловитото възвание на господарката си. „И ти ли ще ме оставишь?“ Слѣдъ една ми-нута и вратата на стаята се отваря и прѣдъ нея заставатъ капитанитѣ на крушения корабъ и двама други въоръжени мъже. Безстрашна до послѣдния си часъ, тя се обръща къмъ тѣхъ съ думи, които прида-ватъ величественостъ на жената, която и споменътъ на миналитѣ ѝ прѣстѣпления едва ли намалява. „Ако,“ казва тя, „сте дошли да ме посѣтите, занесте извѣстие, че съмъ оздравяла, но ако сте тукъ за да извършите прѣстѣпно дѣло, азъ се отказвамъ да вър-вамъ, че синъ ми има намѣса въ тази работа; той не би заповѣдалъ убийството на майка си.“ Тѣзи храбри думи падатъ, обаче, на глухи уши. Нея я заобикалятъ и я ударватъ по главата съ тежка тояга. Послѣ, като видѣла че единъ отъ убийцитѣ изважда ножа си за да я убие, тя подлага беззащитната си личностъ на удара. „Удри,“ вика тя, и пада убита, прободена съ много рани.

Така се изпълни втората частъ на онова фа-тално прѣдсказание. Неронъ стана импера-торъ и уби майка си. Тя му бѣше придобила корона и въ замѣна бѣше приела ятаганъ. Срѣщу тъмния фонъ на нейнитѣ прѣстѣп-лѣния стои една изкупителна чѣрта — лю-бовта ѝ къмъ този синъ, когото славлю-бието ѝ стори толкозъ много за да го о-пропасти. Нито можемъ да въздържимъ уди-вленнето, що ѝ се стои за твърдостта ѝ въ онзи послѣденъ ужасенъ часъ, когато я спо-лѣти най-послѣ смъртта отъ рацѣтъ на тогозъ, когото бѣше родила. Никакъ не е чудно, че слѣдъ извършване жестокото дѣло, Неронъ прѣтърпѣ такива мъки, които насмалко щѣха да го лишатъ отъ ума му; че не мо-жеше нито да търпи да гледа онзи заливъ, и че въ всѣка вълна, що се е плѣскала о крайбрѣжието му той е чувалъ обвините-ленъ гласъ. При все това гризението на съвѣстѣта не е покаяние, и щомъ се осво-боди отъ страха си, Неронъ се хвърли буйно въ оная прѣстѣпна кариера, отъ която го въспираще само присѣтствието на майка му, и която е направила името му безчестно за всѣко врѣме.

„Който копае ровъ ще падне въ него; и ка-мъкътъ ще се върне връхъ тогозъ, който го търкаля.“ (Притчи 26; 27).

Дѣлото Божие въ Италия.

Протестантското Движение въ Италия — Католишката Реформирана Черква — Донъ Мираля.*)

Въ Италия се проявява днесъ едно леко движение къмъ протестантизма, движение, за което се вълнува Ватиканътъ, и което е интересно да изтъкнемъ тукъ като симптомъ.

Точката за сравнението датира само отъ 1848 г., защото прѣди това врѣме веѣка евангелическа пропаганда бѣше запрѣтена въ Италия. Освѣнъ Валдезитѣ прѣслѣдвани и затворени въ своитѣ долини всрѣдъ Алпитѣ, ни една протестантска черква не се издигаше въ Апенинския полуостровъ. Само на посолствата на реформиранитѣ Държави се позволяваше да си иматъ частни капели (черквици). При това, отъ какъ е била разрѣшена пропагандата, резултатитѣ едва ли сж били до сега тревожни за Римската Черква. Една статистика отъ 1883 г., дава числото на протестантитѣ 62,000, отъ които 32,000 Италианци и чужденци. Днесъ тѣ възлизатъ на 98,000 и се разпрѣдѣлятъ както слѣдва: 33,000 Валдези, 10,000 принадлежащи на други Евангелски черкви въ Италия, и 55,000 чужденци, което показва едно увеличение отъ 36,000 въ шестнайсетъ години.

Освѣнъ валдезката черква, която върши най-голѣмото евангелизаторско дѣло, има и така нарѣчена Свободна Евангелска Черква, която се организира съ особена въроизповѣдъ въ 1870 г.; тя брои двадесетъ и двѣ черкви въ полуострова и доста значително число мисионерски станции и училища. Пропагандическото дѣло въ Италия се върши и отъ чуждестранни Евангелски черкви. Методистката Веслеянска Черква е една отъ най-дѣятелнитѣ. Тя почна въ 1861 г. своето дѣло, което се дѣли на два черковни окръга. сѣверенъ и юженъ. Тя брои повече отъ двадесетъ пастори, почти всички отъ италианска народност. Методистката Епископална Черква тѣй сжщо показва голѣма пропагандическа ревност. Дѣлото ѝ датира отъ 1873 г. Тя е основала, както своята Веслеянска сестра, училища, учредила е годишна конференция, комисии отъ „библейски жени,“ които

се занимаватъ съ черковнитѣ събраия.*) И Баптиститѣ работятъ дѣятелно. Тѣзи три черкви броятъ токо речи сжщото число членове причастници — около 1000 до 1500 веѣка. Богослуженията си тѣ държатъ на Италиански.

Нѣкои други независими евангелизаторски прѣдприятия сж прѣснати изъ разни мѣста въ Италия, но числото на тѣхнитѣ привърженици е незначително. Най-дѣйствителната и най-разпространената пропагандическа работа е очевидно оная на валдезката черква. Ако тази черква разполагаше съ нужнитѣ фондове за отваряне голѣмо число училища, тя би показала значителенъ успѣхъ. Сицилия, забѣлжително явление, е една отъ най-благоприятнитѣ за евангелизиране територия. Отъ врѣмето, когато Савойскитѣ дукове и Пиемонтскитѣ крале прѣслѣднаха своитѣ подданици валдези, нѣколцина отъ тѣзи нещастници, изгонени изъ своитѣ долини, прибѣгнали въ Сицилия и тамъ основали малки колонии. Тѣ сж били съсипани отдавна, но човекъ би казалъ, че тѣ оставили слѣдъ себе си зародиша на свободно изпитване. Сжщото е истина и за Калабрия, дѣто мисионеритѣ и копортеритѣ (библейски книгопродавци) намиратъ прѣвзходенъ приемъ. Работата на тѣзи книгопродавци показва сериозни резултати; тя приготви почвата за евангелизиране чрѣзъ разпространение на Библията и на други протестантски книги и брошури.

Въ 1898 г. Валдезитѣ сж имали 48 черкви, 47 добри уредени станции и повече отъ 13 мисии, или 108 центрове за протестантско богослужение. Освѣнъ обявенитѣ членове на разнитѣ черковни събраия, случайнитѣ слушатели биватъ твърдѣ многобройни. Въ 1898 г. тѣ достигнали цифрата 73,217. Слѣдъ нѣколкомѣсечно или годишно посѣщение нѣколцина отъ тѣзи слушатели се рѣшаватъ да постѣпятъ официално въ Валдезката Черква. Други, и тѣ сж най-многобройнитѣ, не се рѣшаватъ да зематъ подобна стѣпка, а си оставатъ прости слушатели. Тѣ сж анонимни протестанти, на които липсва куражътъ да се откажатъ, но които не по-малко сж отдѣлени отъ католицизма.

*) Не разбираме какво иска да каже съ това кореспонденциитѣ. Библейскитѣ жени работятъ специално между женитѣ, като ги посѣщаватъ въ домоветѣ имъ и имъ четатъ отъ Библията. Бъл. Ред.

*) Изъ Парижкия Le Temps.

Освѣнъ туземнитѣ черковни събрания и чуждестраннитѣ евангелски черкви, службитѣ на които се държатѣ на Италиански съ пропагандическа цѣль, повече отъ шестдесетъ английски, американски, германски и французски храмове или капели (черквици) позволяватъ на пѣтници и на членове на чуждестрани реформирани коловни да извършватъ своето богослужение и да спомагатъ посрѣдствено за аклиматизирането на протестантизма въ Италия. Но, ако и да се е направилъ наскоро сериозенъ прогресъ и да се вълнува отъ това Ватиканътъ, пакъ въ италианската природа се намиратъ елементи противни на протестантизма. Сѣдбитѣ на Римската Черква сѣ били толкова врѣме размѣсени съ онѣзи на страната, че и най-безвѣрнитѣ се чувствуватъ привързани исторически на католицизма. Тѣ не практикуватъ вече своята религия, но да се откажатъ отъ нея видѣло имъ се би артистическо и социално намаление. Антиклерикалниятъ печатъ не изявява никакво съчувствие съ реформираниѣ; той ги дори усмива. Едно чувство на тщеславие отстранява Италианцитѣ отъ протестантизма, който се практикува само отъ скромнитѣ. Пиемонтскитѣ Валдеви, прѣслѣдвани до 1848 г., и затворени въ своитѣ планини, не можаха да се посветяватъ на друго освѣнъ на земледѣлие и на дребна търговия. Помежду имъ нѣма нито голѣмо положение, нито голѣми щастия. Пропагандическото дѣло едва ли е още проникнали до рѣководящитѣ разрѣди. Ако има въ Италия евангелски християни, принадлежащи на виспитѣ разрѣди на обществото, то тѣ сѣ анонимни и не посѣщаватъ евангелскитѣ черкви. Казвали се неотдавна, че баронъ Рисаколи билъ станалъ протестантинъ, но никакъвъ общественъ актъ не е потвърдилъ това прѣдполагаемо отричане отъ католицизма. Баронъ Сонино, бившиятъ министръ на финанситѣ, синъ на Англичанка, е членъ на реформираната черква, но не практикува своята религия. Повечето отъ чужденцитѣ, които се женятъ за Италианци, правятъ дѣцата си католици. Ако послѣдватъ религията на майка си, то тѣ ставатъ англичанци или американски епископални, но никогата Италиански евангелски християни. Когато сполучи Валдезката черква нѣколко блѣскави обращения, то и други твърдѣ наскоро ще послѣдватъ. Анонимнитѣ

протестанти ще се насърдчатъ. Мнозина отъ тѣзи страхливци казватъ на евангелскитѣ пастири: „Ние сме съгласни съ васъ, но какъ можемъ да се откажемъ отъ католицизма и да наскърбимъ семействата си?“ Прѣзъ послѣднитѣ години общественото равнище на новообращенцитѣ се е подигнало. Чиновници и офицери фигуриратъ между новоприетитѣ въ евангелски черкви членове.

Реформираната католическа черква въ Италия брои нѣколко хиляди привърженици. Тя е клонъ отъ старо-католическата черква, и се намира въ черковно общение (in sacris) съ епископалнитѣ черкви въ Англия и Америка. Когато Монсиньоръ де Кампело, каноникъ на черквата Св. Петръ въ Римъ, се откажа отъ Римо-католицизма въ Методистката Епископална Черква въ същия градъ, той не прѣмина собствено въ протестантизма, но основа една секта подъ името Италианска реформирана католическа черква, която днесъ брои шестъ черкви и три мисии. Нейната дѣятелностъ се развива главно по Ривьерата. Въ Пияченца друга реформирана католическа черква прави многобройни прозелити подъ управлението на буйния донъ Паоло Мираля, който самъ се титулира Пияченски епископъ. Той води ожесточена война съ истинския епископъ Моисиньоръ Скалабрини, който е по-папистъ и отъ папата; който не прие да отслужи литургия (меса) по смъртѣта на Виктора Емануила. Въ 1895 г. Сицилиецътъ донъ Паоло Мираля билъ поканенъ да проповѣдва въ Пияченца прѣзъ мѣсеца нарѣченъ *мариано* (марийнъ). Даровитъ ораторъ, врагъ на конвенциитѣ, съ съвършено нови обратки въ думитѣ и обходата си, той успѣ да направи впечатление, па и да завладѣе своитѣ слушатели. Цѣлиятъ градъ се стичалъ до го слуша. Единъ день, къмъ срѣдата на м. май, той обявилъ отъ амвона, че получилъ анонимни писма, които му нахнасяли оскърбление въ това, що било най-мило и най-скѣпоцѣнно нему — почитанието къмъ майка му! и той казалъ, че онѣзи, които го тѣй оскърбили, били католишки свещеници.

Това бѣше началото на борбата. Епископътъ му запрѣтилъ да проповѣдва; но той не се покорилъ. Папата го отлъчилъ отъ черквата, но той се подигналъ и противъ него.

Като му се запрѣтило да служи въ всичкитѣ черкви, той си отворилъ своя черква.

нарѣчена Св. Павелъ, дѣто го послѣдували неговитѣ почитатели. Донъ Мирала, обаче, слѣдва да носи попски дрѣхы и да се придържа о обрядитѣ на Римо-Католическата черква; пѣ не признава гражданската власт на папството и на курията, прогласява равенството на всички пастири, обявява се противъ тайната изповѣдь тѣй, както я разбира Римската черква, приема поклонението на светии само въ смисълъ на почитане въ тѣхъ образци достойни за подражание, изисква да се употребява въ богослужението простоговоримиятъ езикъ и се изказва благоприятенъ на прѣдпочитанието на гражданския надъ религиозния бракъ.

Въ послѣднѣо врѣме донъ Мирала ходилъ въ Римъ за да държи сказки; той хваналъ за тази цѣль залата *Елдорадо*; но въ послѣдната минута, полицията като не му допустнала да влѣзе въ залата, той се принудилъ да прибѣгне въ Баптистката черква, и най-послѣ той успѣлъ да държи обявенитѣ сказки въ Методистката Епископална Черква. Голѣмо множество изпълнило черквата и съ френетически акламации се изслушали послѣднитѣ думи на младия ораторъ: „Ако не се обърнете къмъ Христа, това ще бѣде съсипеването на свѣта, на Италия, на Римъ“.... Неговитѣ привърженици вѣрватъ, че той е назначенъ да реформира католицизма. Той е съчинилъ специална литургия въ честъ на Савонарола, която литургия е програмата на неговото учение. „Азъ нѣма да излѣза изъ черквата,“ казва той, „но нѣма и да се върна при Римската курия“ (т. е. нѣма да се покори на папата. Бѣл. Ред.) Съ една дума той се придържа о стария католицизмъ на Делингера и бълнува за едно прѣобразование на ученията на първитѣ християнски вѣкове. Всѣка Недѣля донъ Мирала издава единъ вѣстникъ подъ насловъ *Джироламо Савонарола*, гдѣто изказва своитѣ мисли, отговаря на своитѣ противници и казва че е добъръ Италиянецъ и добъръ католикъ.

Това движение назначено ли е да се разпространи? ще ли бѣде то истинска опасностъ за Ватикана? ще ли отговори то на тази нужда отъ реформи, що е обзела извѣстни италянски свѣсти, и съществуването на която е тѣй хубаво прѣдставилъ Руджиеро Бонги? или е назначено да изгасне слѣдъ като пусне нѣкои и други бързи искри? Въпросътъ си остави на въпросителна

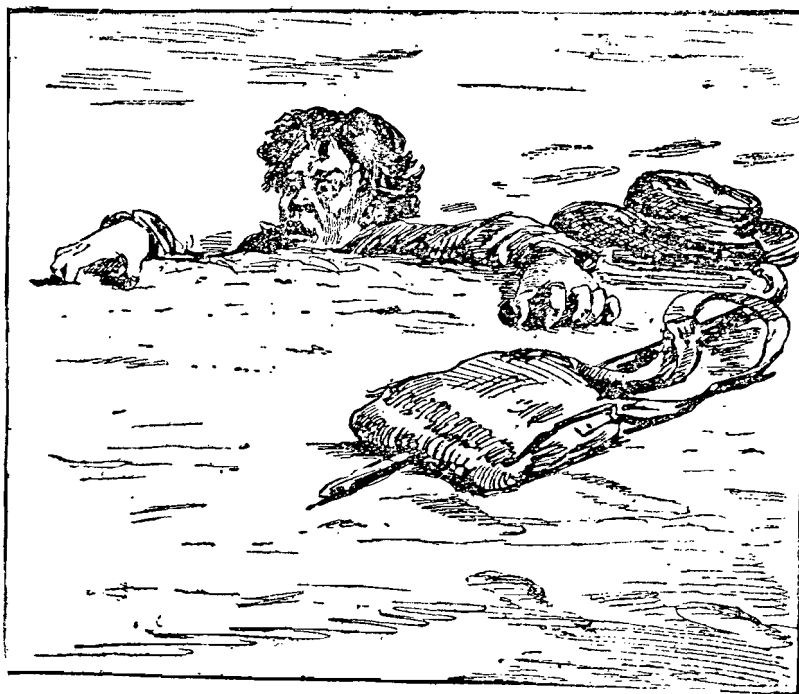
точка. Невъзможно е човекъ да бѣде пророкъ, когато се касае до религиозна Италия, тази страна на скептицизма (съмнѣнието, безвѣрието), дѣто Римо-Католицизмътъ е хваналъ тѣквъ дълбокъ корепъ, щото е станалъ едно съ историята, расата, земята, и че дори и изпѣденъ изъ душитѣ, той ги пакъ заплѣтва.

Живъ Заровень.

На нѣкои мѣста покрай морското крайбрѣжие на Шотландия и Бретанъ пѣтници сѣ заблѣзвали едно доста заблѣжително явление. Когато единъ пѣтникъ или риболовецъ въ врѣме на отлива, далечъ отъ морската вода стѣпне на брѣга, слѣдъ нѣколко минути внезапно заблѣзва, че той твърдѣ трудно върви напредъ. Струва му се, като че има смола на нозѣтъ му, обувката залѣзва о земята. Това не е навѣрно пѣськъ, мисли се той, то е глина. Морското крайбрѣжие е свършено сухо, и пакъ всѣки отпечатъкъ на ногата се напълва съ вода. Окото не е заблѣжило никакво промѣнение. Неизмѣримата повърхностъ е равна и тиха. Пѣськътъ на всѣкъдѣ има сѣщия изгледъ; не се различава мѣстото, дѣто той стои твърдо, отъ онова, гдѣто той не стои тѣй твърдо. Морскитѣ насѣкоми играятъ прѣдъ както и задъ нозѣтъ на пѣтника. Послѣдниятъ слѣдва пѣтя си, стѣпва напредъ и се старае да стигне по-близу до твърдия брѣгъ. Той не се утруднява, Защо ли? Той само чувствува, какъ съ всѣка стѣпка нозѣтъ му ставатъ по-тежки. Внезапно захваща да потѣва 2—3 дюйма дълбоко. Да ли не се е отбилъ отъ правия пѣтъ? Той се спира за да се поправи. Хвърля погледъ на нозѣтъ си — тѣ не се вече виждатъ, пѣськътъ ги вече покрива. Той ги тегли нахъпъ и иска да се върне назадъ, прави една стѣпка назадъ и потѣва по-дълбоко. Пѣськътъ стига до глезеня; обръща се на дѣсно, пѣськътъ стига до голѣнитѣ; обръща се налѣво, пѣськътъ стига до колѣнѣ. Тогазъ той познава за своя ужасение, че е налѣтелъ на една *дюна* (пѣсчяливъ рѣтъ по крайморнето), дѣто може човекъ толкозъ да тича колкото и рибата да плава. Ако той носи товаръ, то той постѣпва съ него както и корабътъ въ врѣме на бѣда; той го захвърля за да му олекне.

Но вече бива късно. Пѣсѣкътъ заобикаля колѣнѣтъ му, той вика или си издига шапката или поша; пѣсѣкътъ се издига високо и по-високо; и когато брѣгътъ е пустъ, сушата много отдалечена, околността неприятна, когато нѣма избавителъ наблизо, то чловѣкътъ е *изгубенъ*; той е осъденъ живъ да потъне въ пѣсѣка. Той е осъденъ на онова ужасно, бавно, безпогрѣшно, горестно заравяне, което нито може да се търпи, нито да се избѣгне — което се продължава цѣли часове, което напада на чловѣка, когато той е въ съвършено здравие и свобода, и мисли че стои на нозѣтъ си! То тегли нещастника

недрата на земята. Всѣка горестна минута е погребачъ за него. Ако се помъчи нещастникътъ да сѣдне или да легне, ако се помъчи да пълзи, то всѣко движение го заравя повече; ако ли се изправи, то той потъва по-дълбоко; той чувствува, че земята го поглъща. Той крепи, плаче, вика на облацитѣ, кърши отчаятелно рѣцѣтъ — напразно! Пѣсѣкътъ стига до снагата, послѣ до гърдитѣ, само горнята частъ на тѣлото е свободно. Той си издига рѣцѣтъ, издава яростенъ викъ, забива се ноктитѣ въ пѣсѣка, иска му се да се държи о този прахъ, подпира се на лактитѣ си, за да излѣзе по-

Живъ Заровень.

за нозѣтъ, и съ всѣко усилие, що той прави за да се освободи, съ всѣкъ викъ, що се изтръгва отъ него, той потъва по-дълбоко, като да иска смъртта за наказание на неговото съпротивление по-силно да го пригърне. Това е едно заравяне, дѣто чловѣкъ се бавно поглъща отъ земята, дѣто прѣзъ всичкото врѣме му се позволява да гледа небосклона, дървесата, зелената суша, пушакъ, който по полето се издига изъ селото, платната на корабитѣ, хвѣрчащитѣ и пѣящитѣ птици, слънцето и небето. Пѣсѣкътъ на дюната — това е гробътъ, който става приливъ и който се издига за живия изъ

скоро изъ тази покривка; той хълца, почива. — Пѣсѣкътъ се издига по-високо, стига до рамената, врата; само лицето се още вижда. Устата си отваря за послѣденъ викъ — пѣсѣкътъ я затуля — тогазъ всичко утихва. Очитѣ още гледатъ за малко врѣме, но пѣсѣкътъ ги затваря, наставка нощъ, челото става по-малко, нѣкой и другъ косъмъ се още мърда въ пѣсѣка, една ржка се издава, прави едно отвѣрстие на повърхността, помърдва се и изчезва. Нещастно изчезване на единъ чловѣкъ! Тѣй разказва Викторъ Хюго.

Драгий читателю, може би ти да си чело-

СЕРВАНТЕСЪ,
Испанската вижда.

вѣкътъ, който потъва. Грѣхътъ е пѣсечливата дюна, която се издига високо и по-високо за да завладѣе съ ужасна сила всичкитѣ способности на чловѣка. Грѣхътъ е измамливъ, хитъръ; той не прѣдупрѣждава; той примамва, хитро улавя и като че показва здравъ пѣтъ, по който чловѣкъ да ходи бовопасно. Врѣмето е хубаво; всичко се усмива; не е възможно да заплашва чловѣка нѣкоя истинска и ужасна бѣда, и чловѣкъ върви напредъ.

Но скоро той забѣлѣзва, че се е прѣдалъ на ужасна и жестока сила, чиято хватка става по-стегната и по-стегната, до катъ завладѣе чловѣка. Себелюбие, гнѣвъ, завистъ, отмѣстителность, любостежание, гордость, незаконни страсти, всичкитѣ тѣзи грѣхове погубватъ чловѣка, безъ той да съзнава истинското си положение. Но пѣтътъ, който се виждаше добъръ, не е нищо друго освѣнъ страшенъ прикритъ гробъ. Чловѣкъ, събуденъ отъ духовния си сънъ, сепва се, бори се съ смъртъта — но напразно! Работата е възприела внезапно другъ изгледъ. Той гледа на небосклона, небето, дървесата, живота — съ очитѣ на единъ умирающъ. Цѣлниятъ свѣтъ, въ който други виждатъ само радость, веселие и безопасность, се е внезапно покрилъ съ тъмно було; той вижда ясно, че е грѣшникъ, и че заплатата на грѣха е смъртъ. Пѣсечливата дюна го е завладала:

посрѣдъ животъ той е чловѣкъ на смъртъ.

Само този, чиято свѣсть е събудена, разбира, колко ужасна е силата на грѣха, що го държи. Колкото повече той се бори, толкова повече потъва; всѣко движение, що прави, заравя го по-дълбоко. Всѣко старание за съпротивление служи само да му открие неговата неспособность да освободи себе си. Колкото повече се бори чловѣкъ съ своето „азъ“, толкова повече се види да расте силата на този „азъ“. Невъзможно е чловѣкъ самъ себе си да избави. „Безъ Мене не можете нищо да сторите“, каза Спасителътъ на свѣта. „Когато нѣма на близо избавителъ, той е изгубенъ — осѣденъ да бѣде живъ заровенъ“, казва Викторъ Хюго, като говори за страшнитѣ пѣсечливи дюни на Бретанския крайморски брѣгъ. Безъ Исуса Христа грѣшникътъ е изгубенъ.

Но Исусъ дохожда при насъ, като единъ избавителъ, който помага тамъ, дѣто никой не може помогна! Той иска да ни освободи и избави отъ грѣха, такива каквито сме, но само съ едно условие именно, да оставимъ да ни избави и да се прѣдадемъ безусловно Нему.

ШЕЙКСПИРЪ,
На 12 год. възрастъ.

Колко страшенъ е образътъ на челоѡка, чиято глава потъва въ измамливия пѣсѣкъ, до като ржката се още слабо мърда въ послѣдната борба съ смъртѣта! Но колко по-страшно трѣбва да е да бжде челоѡкъ завладанъ отъ окаяната сила на грѣха; да потъне въ вѣчната нощъ и да е принуденъ да каже, че е отхвърлилъ едничкия Изкупителъ.

(Изъ Френския в. «Еп Аванс».)

Кратки Бесѣди.

V.

„Но ето, азъ ще я прѣдумамъ, и ще я заведа въ пустинята, и ще ѱ говоря по сърдцето ѱ, и отъ тамъ ще ѱ дамъ лозята ѱ.“ (Ос. 2; 14).

Както е въ природата, тъй е и въ челоѡческия животъ. Лозето дохожда чрѣзъ пустинята. Лозята на природата се всички дължатъ на пустинята ѱ. Ние не трѣбва да мислимъ за пустинята като безполезно пусто мѣсто, проклѣто за празниѡване на земята. Но свѣтътъ дължи толкозъ на своитѣ пустини, колкото и на своитѣ житни ниви и лозя. Ако да не бѣха пустинитѣ, не щѣше да има хубави и плодоносни поля. По голитѣ мочорливи мѣста и между безплоднитѣ хълмове се намиратъ сборнитѣ пунктове на облацитѣ и дъждоветѣ и рѣкитѣ, които напояватъ обработенитѣ долини и поля. Широкитѣ пѣсечни пустини съсрѣдоточаватъ и отражаватъ топлината на слънцето, която смекчава климата на по-благоприятствуващи страни, и поясътъ на вѣчния снѣгъ въ Европа се тласка много по-далечъ къмъ сѣверъ отколкото щѣше другояче да бжде отъ извѣмѣрната топлина, която е направила съвършено безплодна сухата Сахарска пустиня. Тъй уравниѡсява Богъ свѣта, и прави да се виждатъ щедротитѣ му надъ всичкитѣ Му дѣла. Мѣдростѣта и благостѣта Божия се показва толкозъ въ образуването и нареждането на приличното ѱ мѣсто пустинята, колкото и въ образуването и правилното поставяне на лозето.

Тъй сѣщо и въ живота на Своитѣ люди Богъ показва Своята мѣдростъ и любовъ чрѣзъ отрѣждане на пустиня и поставянето ѱ на такова мѣсто, дѣто да може най-голѣма полза да принесе. Пустинята не е случайно вънкашно мѣсто вънъ отъ Божието присѣ-

ствие и Божия контролъ. Тя е сѣществена частъ отъ богатия Му планъ за плодотворностѣта и полезностѣта на Неговитѣ люди; и понеже Божието присѣствие се изяви повече на, и бѣше по-интимно съ Неговитѣ люди, Израилянитѣ въ пустинята, отколкото бѣше съ Адама и Ева въ Едемската градина; тъй и сега пѣма мѣсто, дѣто се най-ясно виждатъ Божията бдителна грижа и нѣжна любовъ и особена промисълъ отколкото въ осамотената пустиня, въ която Той довежда своитѣ люди. Нигдѣ не говори Той по-утѣшително освѣнъ тамъ, дѣто отиватъ Вавилонскитѣ шумове на свѣта, и душата се смирява отъ тържествената симпатия и мълчание. Естествената пустиня може да създаде миража, който привлича за да измаме, но Богъ изпълнява въ всѣка духовна пустиня на сърдцето, както и на око и ухото, обѣщанията на основата на които ни е направилъ да се надѣваме. Навѣрно не съ яростъ, но съ благостъ и нѣжна милостъ Той ни привлича на мѣстото, дѣто ни приготвява лозя, и ни приготвява за нашитѣ лозя.

Нигдѣ не сѣ по-живи шароветѣ на природата отколкото въ безлистната пустиня. Повече зеленина би дала по-малко видѣлина, а по-малко видѣлина би дала по-малко шарове. Виждатъ съмъ въ сухата пустиня голитѣ скали и безплоднитѣ пѣсѣци да отиражаватъ такъвъ блѣсъкъ отъ алени и червени и златожълти краски, които не съмъ виждатъ и въ най-плодороднитѣ страни. Тъй е въ опитностѣта на Божинитѣ люди въ пустинята. Когато животътъ стане най-бѣденъ чрѣзъ лишения, загуби и скърби, тогазъ най-много свѣти той съ небесна хубостъ. Радоснитѣ и успѣхитѣ на живота поглъщатъ и скриватъ небесната видѣлина, що пада на тѣхъ, както поглъщатъ и скриватъ естественото слънцесияне зелената трѣва и листитѣ въ гората; но загубитѣ и болкитѣ и страданията на живота прѣломяватъ и отражаватъ оная небесна видѣлина съ една слава, която нищо не може да помрачи или да сире. И наскърбениятъ християнинъ, въ самитѣ си най-противни обстоятелства има апокалитически видѣния, каквито се насърдчавали Йоана въ Патмосъ, когато той билъ другаръ по скърбъ съ гоненитѣ светии, и въ царството и търпението Исусъ Христово.

И колко сѣ богати лозята, що се даватъ

на Божиитѣ люди, които сж били доведени въ такава пустиня! Колко пълни и зрѣли сж хубавитѣ гроздове, що висятъ на лозници, що сж били изрѣзани до самото дърво. На Есхолъ, южната частъ на Светата Земя, която е разположена най-близо до пустинята, рѣстенето на лозицитѣ се държи еднообразно низко, и се издига малко нѣщо по-горѣ отъ земята, че слънчевата топлина да може да ги прѣсили рано и богато да озрѣятъ. Тѣй и душата, която се смирява и се държи смирена отъ труднитѣ опитности на пустинята расте по-бържѣ и по-богато въ небесна плодотворность. По нѣкога лозницитѣ растатъ по другъ и не по-малко ефективенъ начинъ. На югъ, отвѣдъ града Хевронъ до границата на пустинята, видѣхъ една мѣстность напѣстрена съ коническа грамада камъне, по които се издигаха лозницитѣ за да иматъ не само подържката на камънетѣ, но и слънчевата топлина, що тѣ отражаватъ. И тѣй отъ „камънитѣ скърби“ на Божиитѣ опечалени тѣ придобиватъ подържката и топлината, чрѣзъ които плодътъ, който е за светостъ и сетнината му животъ вѣченъ, най-щедро расте и най-хубаво врѣе.

Душа, която търпи.

Душа! Кой умъ може да обеме тази дивна мисль въ всичката ѣ пълнота и свършенство? Ние живѣемъ, боримъ се, ратуваме, мислимъ, стремимъ се, тласкани отъ единъ потаенъ, безсмъртенъ и вѣченъ духъ. Нема ние, *сами ние* сме тѣлото, за което иждивяваме толкова трудъ и борби? Тѣлото, тази приврѣменна кжща на мощния духъ, тази чудесно сглобена черупка на едно *азъ*, което люби, мрази, отмѣщава, има крилѣ да хвърчи, утрѣ ще стане на прахъ и пепель. А що остава? Въ гроба, въ тъмния студенъ гробъ, надъ който се сипятъ порой сълзи, всичко не се свършва. Ние имаме душа, която живѣе вѣчно. Поставилъ я е прѣмъждриятъ Творецъ въ красива прѣмѣна само приврѣменно, за да се подготви за онзи траенъ животъ въ безпрѣдѣлната вѣчностъ, да мине прѣзъ изпитни, тревоги, мъчнотни, смущения. Туй, именно, наричаме ние животъ. Размислѣте за минутка, употребѣте тази тайнствена сила на душата, която се нарича разсѣдъкъ. Не е ли цѣлъ хаосъ прѣдъ очитѣ ви? Кипежъ,

буйства, страсти—цѣлъ океанъ. Търкалятъ се вълнитѣ една прѣзъ друга, мъчатъ се да надделѣятъ, потъватъ, чезнатъ. Що, обаче, плува спокойно надъ тоя стремежъ, ревъ и ужасъ? Тихата, *търпелива* душа. Да, нека фучатъ наоколо бури, нека бѣснѣе морето, нека се сипятъ порои—погледитѣ на търпеливата душа сж устремени все къмъ една посока—блаженото пристанище и, тѣй въ-душевена, безропотно прѣнася тя всичко.

Търпението, казватъ, е добродѣтель. И наистина е тѣй. Светитѣ апостоли поучаваха непрѣстанно раннитѣ Христови послѣдователи въ тази истина. Кой се провикваше громко въ древня Гърция, Македония и Свещената Земя — „Бждѣте търпеливи, братие мои?“ Великия Иисусовъ труженикъ, свѣтлата личностъ на име Тарсийски Павелъ. Животътъ на този бѣлѣжитъ апостолъ е цѣла върволица отъ случаи, въ които е ратувала смѣло търпеливата му душа. Хулитѣ, които се сипѣха не бѣха нищо, най-ужасителниятъ вѣтрски бой едва произвеждаше нѣколко разтрепервания по снагата; докато, подсмихи, нападения, легкичко се прѣгълтаха—всичко надвива търпеливата душа.

Душа, която търпи, ето фраза, за дѣ чиято завѣса се крие поразителна гледка. Прѣди деветнадесетъ нѣка чудесната тази панорама блѣсна на голготския връхъ съ всичката си хубостъ и величие. Кого не трогнатъ послѣднитѣ стонове, излѣзли изъ устата на умирающия Спасителъ? Тамъ стои Божественниятъ Учителъ прикованъ. Многоброенъ народъ заобикаля простия дървенъ кръстъ, забитъ въ прѣстѣта. Слънчевитѣ лъчи ужасно бодатъ въ тази трагична минута. Той стои тамъ горѣ . . . съ очи впити въ безоблачното небе. Болкитѣ сж неописуеми. „Проречи Христе!“ „Ако си Синъ Божий, слѣзъ отъ кръста“—ечатъ отъ лѣво и дѣсно—това сж хули и отъратителна злостъ. А Той.. Той мълчи . . . тишина владѣе . . . Каква дивна тишина! . . . Въ нея потъватъ безслѣдно всички сипани отровни стрѣли—шумътъ имъ не се чуе. Болната грждъ на Спасителя се повдига тежко, тежко, треперящитѣ му устни шепнатъ въ замѣна думитѣ: „Отче, прости имъ!“ Тукъ човѣшкиятъ умъ спира пораженъ. Изведнажъ, като въ фокусъ събраши, се вижатъ всичкитѣ лъчи на добродѣтелята и правдата. Човѣкътъ Иисусъ, най-свършенниятъ типъ, е любилъ падналото човѣ-

чество, както никой другъ, живѣлъ е безподобно, търпѣлъ е повече, отколкото можемъ да проумѣемъ. Въ Неговата плътъ е горѣла душа, която търпи въ най-съвършената смисълъ на думата. О, съ какъвъ блѣсъкъ се одѣждава мрачното минало и настояще поради свѣтлата утрenna звѣзда, която трептѣ въ заблудѣния свѣтъ за тридесетъ и нѣколко години!

Що значи да търпишъ? Немá е възможно пълното изпълнение на подобна мисълъ?

Фактъ е, че азъ заблуждавамъ и хората заблуждаватъ, което споредъ сжжденията на прочутия философъ, Рене Декартъ, произлиза отъ туй, че волята ни е по-обширна отъ интелекта (ума) и ние не я задържаме въ границитѣ ѝ, ами я простираме върху нѣща, които не схващаме чрѣзъ интелекта. Слѣдователно, всички сме подчинени на единъ и сжщъ законъ — еднакво сме мамени. Не е възможно да знаемъ всѣкой пѣтъ гдѣ, именно, е границата, дѣто трѣбва да спремъ дѣйствиуването на волята си, да кажемъ високо и гордѣливо — „спри“ на душата си. Но, кой ще откаже безпорната истина, че има безброй случаи, въ които се прогледва отдалечъ перспективата на заблуждението, било въ твоя собственъ вжтрѣшенъ миръ, или на окръжаващия те свѣтъ? Съзнателно или несъзнателно, ние грѣшимъ много, и за това, казва поменатиятъ философъ, защото способността, която ни е далъ Богъ да различаваме истинното отъ лъжовното, не е безконечна. Явно е, че животътъ ни не е проста мечта, а непрѣстанны упорити стремежи и борби. Борба отвжтрѣ и отвънъ, е казалъ апостола.

Тукъ, именно, лежи тайната на онази велика добродѣтель, която наричаме търпение. Отвредъ ни заобикалятъ примки, волята еластично се гъне; сжщото правятъ и мислитѣ и чувствата. Свѣтътъ ни прѣслѣдва, създава безброй неприятности, па и самото Провидѣние, Богъ, простира често крайчеца на скиптъра Си, грабва нѣщо намъ мило, наранява сърдцето ни. О, какъвъ чудесенъ изворъ е тази душа, тоя духъ . . . тука . . . вжтрѣ въ мене Отъ ранна сутринъ до вечеръ изхвърга лава, клокочи, реве, въздиша този неугасимъ кратеръ. Само нощемъ, когато затрептятъ звѣздичкитѣ по плавното небе, покрие се земята съ черна прѣмѣна, заключатъ въ нощенъ сънъ дървета, поля

и цвѣтенца, тогазъ и човѣкътъ — тая сложна двойствена машина — утихва за малко. Но, сиине ли пакъ зора, хиляди и милиони борби зачеватъ, заиде буря вѣтровита отъ дѣла, трудове, мисли, вълнения — прѣдъ очитѣ ми, сѣкашъ, живо трепти цѣлата тази гледка. Безъ стълкновение всждѣ почти е невъзможно. Всѣкой индивидуумъ ще срѣщне непрѣменно въ размаха си оня на съсѣда, на ближния си. Моята глава, може би, е родила идея, която искамъ да приспособя, а ти я съ прѣзрѣние сриташъ. Копието ти се дълбоко забива въ сърдцето ми, Богъ ме поглежда остро. Е тогазъ? Да се възбунтувамъ ли азъ? Да възстана ли срѣщу Бога за това, че е намѣрилъ за добръ да ме помилва съ сълзи? Да отвърна ли на твоя ударъ съ дваждъ по голѣмъ? Да кипна ли, заидото си ме докачилъ съ иѣкоя дума? Да кълна ли небето и земята за всѣко зло, що ми се изпраща? Да отварямъ ли уста, пълни съ злостъ и неправда? Да, или не? Цѣлото човѣчество слуша весь день тихия Спасителевъ гласъ да зове — „Отче, прости имъ!“

Кои сж ония, които ни сгрѣшаватъ? Не правимъ ли и ние подобното? Не брои ли Богъ и космитѣ на главитѣ ни? Не знае ли Той, що е най-доброто за насъ? Ето, какъ живо изпѣква милата истина прѣдъ очитѣ ни, че не бунтъ, а миръ, търпение трѣбва да е всегашното ни всеоръжие. Сиятъ се върху ти хули — стой за честта си и гълтай търпеливо. Изъ пѣтя ти растатъ само търпе и бодили, жънешъ непрѣстанны горчиви плодове, всждѣ е мракъ, тъга — търпение, търпение!! — Помни ти, ранено душо, че всичко, което Богъ върши за насъ, е най-мждрото и доброто, само че нашитѣ слаби умове не могатъ да разбератъ тайната на плановѣтъ Му. Това е юдолъ на плачъ, дѣто ти и азъ живѣемъ. Животътъ ни е прѣходимъ, кратъкъ. Утрѣ ще литнемъ, ще се изгубимъ. Ще изчезне туй тѣло и всичкитѣ му неудовлетворени желания, а вѣчно ще живѣе търпеливата добродѣтелна душа.

О, колко много сладостъ има въ тази дума, *търпение!* Цвѣтята по полето ни прѣвъзхождатъ въ това. Колко търпеливо прѣнасятъ тѣ всѣки ударъ на дѣжда и бурята! Съ клюмнали главички, разперени листенца, безропотно приематъ, и въ замѣна ни една ядовита дума не шепнатъ. „Вземѣте примѣръ отъ полскитѣ кринове,“ се провиква Исусъ

и ехото отъ думитѣ Му още звѣнти въ ушитѣ ни.

И не е ли истина, че сжщиятъ Иисусъ, който търпѣ безподобно, който повтори нѣколко пѣти доклѣ бѣ тука на земята „любя ви,“ пожертвува всичко, що бѣ възможно за изкуплението ни; не е ли истина, повтарямъ, че Той дава даромъ отъ този благословенъ даръ всѣкому, който поиска? Прочее, да искаме! Ето, какъ Той простира прободенитѣ ржцѣ и кане. „Чадо, прими!“

Умътъ ми блуждае за минутка въ миналото и настоящето на народитѣ. Науката е взела гигантски крачки напредъ въ всѣко направление. Що не е засѣгнала човѣшката мисль? Почти едни слѣдъ други се раждатъ, артисти, мже съ способности дори ужасителни за свѣта. Всемждриятъ Творецъ гледа изъ срѣдъ небесната Си слава и величие несъмиѣно съ радостно око. Всѣка епоха и оттѣнѣцитѣ на всичкитѣ ѝ промѣни сж прослѣдени отъ начало и до край отъ невидимия за нашитѣ плѣтски очи Божественъ Духъ. И колко ли пѣти громко съ тържественъ гласъ се чуе — „Напредъвате, нъ защо ми е развитието на ума ви до тази степенъ, когато тжпчете добродѣтелта? Гдѣ остана любовта, себеотрицанието, търпението? О, роде заблуделий и своенравний?“

За онзи миръ и спокойствие, които обладава търпеливата душа, човѣшкиятъ езикъ не може да говори. Ония тайнствени дивни перипетии свѣтятъ и по лицето — милъ погледъ, блага усмивка и навредъ съчувствие. Като планина голѣмото вълмо е прѣгльтнато, а блѣщатъ съ чудесна радостъ очитѣ, тупти приятничко сърдцето. Искати се да литнишъ нагорѣ и да запѣешъ благодарственна химна на Бога.

Л. Иванова.

Тъмнината открива свѣтлината. Една лампа, когато се запали, може да гори и дени, но само поця се вижда тя отъ съсѣдитѣ. Тъмнината не запалва нито причинява свѣтлината, но тъмнината я открива, и я разпрѣсва наоколо. Тѣй и радостта въ Господа, когато я постигнатъ вѣрующитѣ въ врѣме на скръбъ, става дѣйствително свидѣтелство за Христа. Немалцина длѣжатъ своето обръщание къмъ Господа на свѣтлината, що е блѣснала отъ единъ светия въ послѣдния му земенъ часъ — на пѣсенъта що се е издигнала нагорѣ отъ пѣтешественика, когато е мнгувалъ прѣзъ долината на смъртната сѣнка.

КРИТИЧЕСКИ ОТДѢЛЪ.

„Бесѣди противъ Протестантитѣ.“

II. Безъ църква и вѣнъ отъ църквата никой не може да се спасе. — Отъ свѣд. Д. Г-а (списание „Бесѣда“)

Първото питанне, което дохожда въ ума на човѣка, слѣдъ като прочете горнията статия е, знаела ли е редакцията на списанието съдържанието ѝ прѣди да я помѣсти; и второ, мисли ли че е неотговорна за противорѣчията, които читателътъ забѣлѣзва между нея и други статии въ списанието? Съ други думи, кого трѣбва да вѣрваме: да ли автора на горнията статия, който ни учи че „истината е само една“ и „истинската вѣра може да бѣде само една, а като такава трѣбва да бѣде призната само она . . . която неизмѣнно се пази и до сега въ светата правосл. черква,“ „че само възточно-православната християнска черква е спасителната и че само тя има несъмиѣно божествено произхождение;“ „че само онѣзи чеконѣци могатъ да се спасатъ, които принадлежатъ къмъ светата възточно-православна християнска черква“ и т. н., или съ по-малко думи, че не токо всичкитѣ протестанти по свѣта, но и всичкитѣ католици, до единъ, ще погинатъ защото не принадлежатъ къмъ светата възточно православна християнска черква. Питаме пакъ, този ли авторъ да приемемъ като изразителъ на просветеното православно мѣние, или — редактора на списанието, който на стр. 141 ни похвалява трудоветѣ и успѣхитѣ на нѣкой си И. Давидсонъ, който по всѣка вѣроятностъ не е православенъ, а той го нарича „истински християнинъ?“ И г-нъ редакторътъ ни прѣпорѣчва единъ човѣкъ за истиненъ християнинъ, за спасенъ, и съвѣтва и другитѣ протестанти да почнатъ да проповѣдватъ Евангелието на еврейтѣ, както Давидсонъ, когато споредъ автора на горнията статия всички тѣзи сж „еретици и сектанти, които самоволно сж се отцѣпили отъ Христовата черква!“ Ами, ако даде Господъ нѣкои евреи да се обрънатъ, не смѣта ли той че тѣ не ще принадлежатъ на св. правосл. христ. черква, а като протестантитѣ, ще станатъ еретици и сектанти, готови синове на пѣкѣла? Или е по-лесно да се корн откол-

кото да се работи, а, дѣдо попе? Това ще рече неразборщина въ едно религиозно списание, което иска да се ползува съ авторитетъ! Едно отъ двѣтѣ: или Богъ, истината и църквата сж православни — споредъ дѣдо попъ дописника, — както и раятъ, дѣто не ще има ни единъ неправославенъ или неспасенъ; или и протестантската църква — споредъ думитѣ на редактора на списанието — освѣнъ своитѣ си членове, ще приведе и евреи къмъ спасение. Хвала Богу и за толковъ!

Никой не отказва, че Ис. Христосъ не дойде да основава секти и много религии. Но и никой не може да докаже, че Христосъ основа православната форма на христинско чоркуване. Първата църква не бѣше ни католическа, ни протестантска, ни православна, а Христова църква бѣше. А най-важното въ първата Христова църква, както въ коя да е днешна, не е името, не е старостта — защото Христовата бѣше по-нова отъ еврейската, на това ѝ не прѣчеше да бѣде спасителния домъ за цѣлия свѣтъ; нито формата на служението е, което подига авторитета на църквата; животътъ и дѣятелността на църквата е, което я прави дойстойна или мъртва въ Божиятъ очи. Кога е така, нека свещеникътъ Д. Г-а самъ сѣди до колко православната църква е „единственната църква, която неизмѣнно пази истинската вѣра, донесена на земята отъ самия Господъ И. Христосъ.

Ако „умътъ може да познава открититѣ истини на вѣрата,“ то не би „тѣбвало непременно да се ръководи отъ вѣрата и да се освѣтлява съ свѣтлината на Божията благодать“ дѣдо попе. Фактътъ е, че ума самъ не може да познава открититѣ истини на вѣрата, или волята Божия, — това сж изповѣдали по-големъ философи отъ васъ като Платона, Аристотеля и Ксенофонта — иначе, Христосъ не би дошълъ. А вие не сте да не знаете, че самитѣ ученици Христови, които имаха този умъ, за който говорите, бѣха често пѣти слѣпи и непроумѣваха великитѣ истини, които нашиятъ Божественъ Учитель ги учеше. За това и Христосъ къмъ края обѣща да имъ изпрати Утѣшителя, който ще ги научи на всѣка истина. Природниятъ чловѣкъ непроумѣва това, което е небесно.

А че „свѣтлината на Божията благодать

ни се изпраща отъ Господа Бога“ направо, а не „чрѣзъ свѣтитѣ тайнства на църквата Му“ лесно ще разберете, ако си припомните думитѣ: „на едни сме уханье отъ животъ, за животъ, а на други отъ смъртъ за смъртъ.“ Чловѣкъ може да е кръстосанъ и миросанъ и пакъ да не е „освѣтленъ съ свѣтлината на Божията благодать.“ Апостолътъ казва „но да изпита чловѣкъ себе си и така да яде отъ хлѣба и да пие отъ чашата.“ А това чловѣкъ нѣма да направи, до когато „свѣтлината на Божествената благодать“ не му е показала, че онова, което е въ него, адска тъмнина е. Свѣтлината на Божията благодать прави чловѣка ново създание, Неозарената отъ нея душа „ще яде и пие осжжение на себе си.“ На такива причастници Господъ казва „вие ме крадохте!“ Тѣжко и горко на она църква, която очаква Божията благодать или спасението на паството си чрѣзъ св. тайнства!

Не сж протестантитѣ, които сж се „отцѣпили самоволно отъ св. Христова църква,“ а онѣзи на които Исусъ рече: „Горко вамъ лицемѣри, защото затваряте царството небесно прѣдъ чловѣцитѣ; понеже вие не влѣзвате, нито които влѣзватъ, оставяте да влѣзатъ.“ И не сж тѣ които сж „отхвърлили нейнитѣ спасителни тайнства;“ а тѣ сж, които ги уважаватъ най-добрѣ, като сж се постарали да очистятъ първомъ сърдцата си съ силата на Св. Духъ, прѣди да се явятъ на Господнята трапеза. Тѣ сж, които държатъ св. тайнства на висотата имъ, като се стараятъ да отстранятъ всички винопийци, блудници и лицемѣрци, които въ други църкви най-често се причещаватъ, само за да иматъ видъ на благочестие. А че протестантитѣ сж „изгубили цѣната на своята лъжлива ревностъ,“ да не ви е жалъ; защото да имате лъжлива ревностъ, и пакъ хората да я цѣнятъ, — не може да се мисли — това е празднословие.

Н) вамъ и знанието е много. Ви сравнявате протестантитѣ съ еврейтѣ, които „сториха най-големия грѣхъ (к. н.) какъвто може да бѣде сторенъ въ свѣта отъ чловѣцитѣ, — распахна на кръстъ на Голгота самия Господъ . . . !“ Защото, казвате, „така сж сторили и струватъ всички еретици и всички изобщо сектанти.“ Възможно ли е, дѣдо попе, Христосъ да се моли отъ кръста — „прости имъ Отче, защото не знаятъ що правятъ“

когато Той самъ бѣше училъ, че за най-голямъ грѣхъ проща нѣма ни на този ни на онзи свѣтъ? Христосъ ли падна въ противорѣчие или вие незнаехте, че грѣхъ противъ Д. Светаго е грѣхътъ, който се не прощава, слѣдователно най-големиятъ грѣхъ? И вие имате претенцията да изключавате отъ царството небесно всички неправославни!

Колкото за „духовна свѣтлина, която свети въ възточно-православната християнска черква много по-ярко отъ слънчевитѣ лъчи,“ дѣлата показватъ, и вие нѣма нужда да вижате „велика е Артемида Ефеская!“ Сжже-врѣменно въ една „бесѣда противъ протестантитѣ“ излишно е да падате въ себехвалство; това не е аргументъ, и това не ще ви помогне да турите протестантитѣ въ правия пѣтъ. Ако е истина, че „величието и спасителността на възточно-православната християнска черква се твърдо основаватъ върху това именно, че нейнитѣ свойства се намиратъ въ твърдѣ голѣмо и непосредствено общение съ нейния Божественъ основателъ и създателъ;“ че „членовѣтъ на православната черква сж чада Божии;“ че „светата православна черква както и слънцето (а горѣ по ярко отъ него б. н.), свети въ свѣта, като приближава всички хора (пардонъ, само православнитѣ б. н.) къмъ Спасителя на човѣческия родъ — И. Христа;“ че „светата възточно-православна християнска черква е стълпъ и утвърждение на истината (I Тимот. III; 15);“ че „светата православна черква е пѣтеводителка къмъ небесното царство“ и т. н., — ако всичко това е истинно, ние първи ще речемъ, хвала Богу! защото истинскиятъ напѣдъкъ на една черква, трѣбва да радва всѣка друга черква, която желае спасението на свѣта, както Христосъ го желаше.

Обаче, ние не можемъ да откажемъ, че „светата православна черква има на рѣцѣ всички благодатни срѣдства, които може (к. н.) да употреби за да засели вѣрнитѣ си чада въ блаженитѣ живѣлища на Небесния Отецъ.“ Въпросътъ е, като „може“ правили го, и какъ? Мислимъ, че ако дѣдо попъ земѣше това за темата си, щѣше да ни бѣде по-полезенъ съ труда си, отколкото да изключаватъ протестантитѣ отъ Христовата черква. Но и тъй необяснимо е, защо се полага толкова трудъ, когато се знае че „онова,

което Отецъ ми не е насадилъ, ще се изкорени?“

И. Христосъ не създаде православна черква, а християнска черква създаде; тогава безсѣмъстно е да си служите съ цитати отъ Словото Божие, което не е ни православно ни протестантско. Другъ е въпросътъ, когато се защитава само черквата Христова, която нѣма друго име, противъ лицемѣрнето, злобата, несъгласието въ полза на Христовия Духъ, който я ръководи. Но дѣдо попъ нѣма тая доблестъ. Той поддържа миѣнието на едноврѣменнитѣ еврейски християни, които изисквали отъ язичниците да станатъ чрѣзъ обрѣзанieto първомъ евреи, и послѣ християни.

Колкото за това, което протестантитѣ приематъ относително оправданието чрѣзъ вѣра или отъ дѣлата на закона, намъ се чини, че авторътъ е толкова справедливъ, колкото и правъ да прави такова уклонение отъ прѣдмета си. Защото, като несполучва да извлече заключението, че протестантитѣ сж възъ отъ черквата Христова и слѣдователно не могатъ да се спасатъ, той постави тия двѣ условия за спасението, отъ друго мѣсто на Словото. Божие: „1) който се не роди съ вода и духъ, не може да влѣзе въ царството Божие, и 2) ако не ядете плътта на Сина Человѣческаго и не пиете отъ кръвта Му нѣмате животъ въ себе си.“ По това е вѣруването на протестантската черква. Тѣзи условия тя почита и държи много по-високо отъ всички метани, посты и моци; защото врѣди вие да имъ кажете, че на тѣхъ се обуславя спасението на душитѣ, тѣ ги установиха въ черквата си така просто и ясно, както ги изказа Спасителятъ. За туй ли изключавате протестантитѣ отъ царството небесно?

Тогавъ откаждѣ изваждатъ: „не се ли вижда твърдѣ ясно и съ пълна несъмнѣностъ сега, че само онѣзи човѣци могатъ да се спасатъ, които принадлежатъ къмъ светата православна християнска черква?“ Не се вижда, дѣдо попе, освѣнъ отъ това, което ти искаше, а не може да докажешъ „че само възточно-православната християнска черква е спасителна и че само тя има несъмнѣно божествено произхождение.“

И слѣдъ като сте така невѣщо развили темата си, осмѣлѣвате се да ни поднесете и цитата: „ако не послуша и черквата (пра-

восл. трѣбва да се разбере б. н.), нека му бѣде като язичникъ и митаръ.“ — А кой си ти, що сѣдишъ (и афоресвашъ) брата си? — пита васъ, отче попе, Словото Божие. Знае ли Римъ — Папа какъвъ съратникъ има тукъ противъ „еретичитѣ и всички изобщо сектанти?“

„О, горкитѣ!“ се провиква свещ. Д. Г-а за протестантитѣ, и има право; защото и днесъ се намиратъ хора, на които Христосъ по-рано рече: „Горко на васъ законниците, защото зѣхте ключа на знанието; и сами не влѣзохте, а че и на тѣзи, които щѣха да влѣзатъ, забранихте!“

С.

„Що е приятель?“

Слѣдующитѣ опредѣления сж били дадени въ отговоръ на горния въпросъ зададенъ отъ редакцията на единъ Американски вѣстникъ:

„Сиянието въ врѣме на злощастие.“

„Сжщността на чиста прѣданность.“

„Зрѣлиятъ плодъ на запознанството.“

„Онзи, който разбира нашето мълчание.“

„Приятелство, една душа въ двѣ тѣла.“

„Надеждна звѣзда въ врѣме на злополу-
чие.“

„Единъ томъ съчувствие подвързанъ съ платно.“

„Единъ елмазъ въ прѣстения на запознан-
ството.“

„Каса, на която чловѣкъ може да повѣри
всичко.“

„Приятелството е у олицетворението на
любовта и помощта.“

„Безцѣнниятъ камѣкъ, който най-силно
блѣщи въ тъмнината.“

„Който изпитва нуждитѣ прѣди заслу-
житѣ ми.“

„Хълката въ дългата верига на живота,
която издържа най-силно налягане.“

„Пристанище, дѣто прибѣгва чловѣкъ отъ
бурнитѣ вълни на нещастнето.“

„Първиятъ чловѣкъ, що влиза, когато
всичкиятъ свѣтъ е излѣзълъ.“

„Който люби истината и тебе, и ти казва
истината, когато ти е противна.“

„Който умножава радости, сподѣля скърби,
и чиято честность е ненарушима.“

„Трѣтиятъ съюзъ на тритѣ велики сили
— любовь съчувствие и помощъ.“

„Сжпоцѣнъ камѣкъ, чийто блѣсъкъ сил-
нитѣ кислоти на сиромашията и зло-
щастнето не могатъ да помрачатъ.“

„Образътъ на чловѣка отраженъ въ ог-
ледалото на взаимно уважение и лю-
бовъ.“

„Онзи, който, като се е качилъ на върха
на стълбата, но гя забравя, ако оста-
нешъ на подножието.“

„Кредитна болка, отъ която можемъ да
теглимъ запасъ отъ повѣренне, съвѣтъ,
съчувствие, помощъ и любовь.“

„Който се усмихва на нашитѣ злощастия,
не одобрява нашитѣ недостатѣци, съ-
чувствува съ нашитѣ скърби, плаче въ
врѣмена на печаль и е безопасна крѣ-
пость въ всѣко смутно врѣме.“

„Който въ врѣме на благополучие не те
ласкае, въ врѣме на злощастие помага,
въ врѣме на болестъ се грижи за тебе,
и слѣдъ смъртта ти промишлява за
дѣцата ти.“

КНИЖНИНА.

Въ редакцията се получиша слѣдующитѣ книги, спи-
сання и вѣстници:

Прѣдразсѣдѣци върху спиргливитѣ питиета, (сказка
отъ Дра А. Биянфе. държана въ Брюкселъ, Лиежъ и дру-
гадѣ и въ Варненското читалище „Славейковъ“). Прѣвелъ
отъ Френски: Пв. Р. Б-въ, Учитель Общеполезна Библиотека.
No. 1. Варна: Издание на Книжарницата А. В. Велчезъ.

Кратки Свѣдения за Международния езикъ «Еспе-
ранто», съ приложение граматическитѣ правила на езика
„Есперанто“, отъ Д-ръ Л. Заменловъ. Прѣвелъ Г. П. Орѣш-
ковъ. Пловдивъ, Дружествена Печатница „Трудъ.“

Учитель, Педагогическо Обществено списание за учители
и възпитатели. Год. VII. Книжка II. София

Медицински Сборникъ, Год. V. Брой 11. София.

Войнишка Сбирка, Год. V. Книжка II. София..

Отчети на Сливенската Държавна Мжжка Гимназия за
учебнитѣ 1897/1898 и 1898/99 години.

Отчетъ на Разградската Окр. М. Гимназия за учебната
1898—99 година.

Звѣздица. Мѣсечно илюстрирано списание за дѣца. Год.
VII. Книжка 11. София

Вѣстници: „Нар. Права,“ „Новъ Вѣкъ,“ „Миръ,“ „Прѣ-
порекъ,“ „България,“ „Пловдивъ,“ „Дунавски Извѣтия,“
„Работа,“ „Правдини,“ „Надежда,“ „Голгота,“ „Народенъ
Листъ,“ „Ловець,“ „Орало,“ „Извѣстникъ,“ „Навдесия,“
„Реформи,“ „Автономия“ и пр.

Тури се подъ печатъ

ВТОРО ИЗДАНИЕ

ЖИВОТЪТЪ НА ИИСУСА ХРИСТА

ОТЪ
ЯКОВА СТАКЕРЪ,
ДОКТОРЪ ПО БОГОСЛОВИЕТО.

НАДѢЖДА,

руска повѣсть

прѣзъ 1877 год.

съ 20 картини

изъ

текста.

Цѣна л. 1.50

ВСЕ ЩО ЛЪЩИ

НЕ Е ЗЛАТО,

съ интересно и

полезно съдържание

съ 4 картини

изъ

текста.

Цѣна 70 стот.

Намиратъ се у издателя **Т. Константинъ, Русе.**

ОТЪ КНИЖАРИНИЦАТА

А. Н. ДИМИТРОВЪ — ЛОМЪ.

Между разни учебни, приказни и др. книги
намиратъ се за проданъ и слѣдните:

1. Психологическитѣ закони за развитието на народитѣ — Г. ле Бонъ Ц. 1.80
2. Магнитъ на науката — отъ Хр. Медаровъ, 283 научни забавления изъ физиката и химията, 250 обяснителни фигури Ц. 3.—
3. Училищна хигиена — отъ Д-ръ Ремболдъ, съ 36 рисунки. Настояща книга за всеки учителъ и родителъ Ц. 1.50
4. Рафаель — биографически очеркъ съ портрета на Рафаели и 5 конии отъ негови картини . . . Ц. 0.90
5. Микелъ-Анжело — биографически очеркъ съ портрета му и 3 конии отъ произведенията му. Ц. 1.—
6. Религията и свършената култура. . Ц. 40

Попитайте въ
КНИЖАРИНИЦАТА
Цвѣтанъ Цвѣтановъ,
Русе,

ще намѣрите че се
продава чудовищата книга
ВЕЛИКИТЕ СИЛИ —

умътъ, гения,
енергията и
характерътъ.

Цѣна
3 лева и 50 стот.